

1

Krajobraz nadmorski

Szerokie i piaszczyste plaże, szum morza i odgłosy mew. To wszystko można znaleźć na północy naszego kraju. Poznawanie krajobrazów Polski zaczniemy właśnie stąd. Witaj nad morzem!

klif w Orłowie,
dzielnicy
Gdyni

Pobrzeża

W tym dziale podręcznika poznasz różne typy krajobrazu, które występują w Polsce. Trasa naszej wędrówki przez kraj będzie wiodła z północy na południe.

Na początku omówimy krajobraz **północnej części** naszego państwa, czyli pasa **pobrzeży** – terenów sąsiadujących bezpośrednio z **Morzem Bałtyckim**.

 pas pobrzeży
 Wybrzeże
Słowińskie

plaża ▶

Krajobraz nadmorski

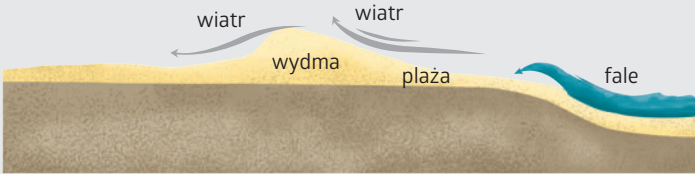
Najważniejszymi czynnikami kształtującymi krajobraz nadmorski są **morze** i **wiatr**. Mogą one zarówno budować, jak i niszczyć brzeg morski.

Wybrzeże może być **niskie** lub **wysokie**. Niskie charakteryzuje się obecnością **plaż** i **wydm**. Przykładem wybrzeża wysokiego jest **klif**. W Polsce przeważają wybrzeża niskie.

klif ▶

wydmy ▶

Plaże są kształtowane przez piasek wyrzucany na brzeg przez morze.

Wydmy to wzniesienia tworzone z piasku nanoszonego przez wiatr. Niektóre z nich są ruchome – przemieszcza je wiatr.

Klif to wysoki, stromy brzeg. Fale morskie stopniowo podmywają jego podstawę. Wskutek tego ściana klifu obrywa się lub osuwa.

Jednym z elementów krajobrazu nadmorskiego są także **jeziora przybrzeżne**. Powstają one w sposób pokazany poniżej.

- ▶ Wskaż na zdjęciach wybrzeże wysokie i wybrzeże niskie.
- ▶ Podaj przykłady form terenu budowanych i niszczonech przez morze.

Prąd przybrzeżny nanosi piasek w miejscu, gdzie linia brzegowa gwałtownie zakręca.

Piasek stopniowo buduje **mierzeje**, czyli wąski pas lądu.

Mierzeja stale się wydłuża, po czym zamyka zatokę, odcinając ją od morza i tworząc jezioro przybrzeżne.

Krajobraz Wybrzeża Słowińskiego

Znanym regionem wśród polskich pobraży jest **Wybrzeże Słowińskie**.

- ▶ Najbardziej charakterystycznymi elementami krajobrazu tego regionu są piaszczyste plaże i wydmy.

Fragment Wybrzeża Słowińskiego

1 : 300 000

0 3 6 km

obszary zabudowane	łąki, pastwiska	granice parku narodowego	rzeki
grunty rolne	wydmy	punkty wysokościowe	jeziora
lasy	drogi główne i pozostałe	muzea	obszary podmokłe

j. – jezioro

- ▶ Określ na podstawie mapy, czy jeziora Łebsko i Gardno są na terenie Słowińskiego Parku Narodowego.

- ▶ Odszukaj na mapie wydmy.

Najcenniejsze przyrodniczo obszary Wybrzeża Słowińskiego zostały objęte Słowińskim Parkiem Narodowym. ▶

W tym regionie znajduje się aż 11 jezior przybrzeżnych. Największym z nich jest **Łebsko**. ▶

rybołów
zwyczajny

mewa
srebrzysta

szarytka morska (foka szara)

piaskownica
zwyczajna

Nadmorskie rośliny i zwierzęta

Na plażach i wydmach roślin jest niewiele. Te, które tam występują (jak na przykład **mikołajek nadmorski** czy **piaskownica zwyczajna**), muszą być odporne na silne wiatry wiejące nad morzem i przystosowane do słabej, piaszczystej gleby. Dalej od morza, na terenach niezajętych przez zabudowę czy rolnictwo, rosną **lasy** sosnowe i mieszane.

Typowymi zwierzętami nadmorskimi są ptaki, takie jak **mewy**, **rybitwy** i **rybołowcy**. Charakterystycznymi ssakami zamieszkującymi wody Morza Bałtyckiego są **foki**.

Życie mieszkańców pobrzeża

Ważnym elementem gospodarki obszarów nadmorskich jest **rybołówstwo**. W Morzu Bałtyckim najczęściej poławia się **śledzie**, **szproty** i **dorsze**.

Wielu mieszkańców pracuje w **sektorze turystycznym**. W cieplejszej części roku liczni turyści wypoczywają na plażach, a także uprawiają sporty wodne, np. windsurfing [czyt. łindserfing]. Dzięki temu na pobrzeżach powstały hotele, restauracje czy przystanie jachtowe. Zapewniają one wiele miejsc pracy.

mikołajek
nadmorski

- ▶ Wymień po dwa przykłady nadmorskich roślin i zwierząt.
- ▶ Wyjaśnij, czym jest rybołówstwo.

plaża w Łebie

port w Łebie

To, co najważniejsze

- ▶ W Polsce krajobraz nadmorski występuje tylko w pasie pobraży na północy kraju, wzdłuż wybrzeża Morza Bałtyckiego.
- ▶ Charakterystyczne elementy krajobrazu nadmorskiego to plaże, wydmy, jeziora przybrzeżne i klify.
- ▶ Najważniejszymi czynnikami tworzącymi krajobraz pobraży są morze i wiatr.
- ▶ Spośród nadmorskich zwierząt wyróżnić należy m.in. mewy i foki, a spośród roślin – piaskownicę zwyczajną oraz mikołajka nadmorskiego.
- ▶ Ważnymi źródłami utrzymania mieszkańców są turystyka i rybołówstwo.

ZADANIA

1. Wymień elementy rzeźby terenu charakterystyczne dla wybrzeża niskiego oraz dla wybrzeża wysokiego.
2. Wyjaśnij krótko, dlaczego:
  - a) wydmy się przemieszczają,
  - b) klify cofają się w głąb lądu,
  - c) mierzeje się wydłużają,
  - d) na plażach i wydmach rośnie niewiele roślin.
3. Wytłumacz, dlaczego obszary nadmorskie są atrakcyjne turystycznie.
4. Opowiedz, jakie formy wypoczynku byłyby dla ciebie atrakcyjne podczas pobytu nad morzem.
5. Powiedz, w jaki sposób morze wpływa na życie ludzi mieszkających na pobrażu.